

21. YÜZYILDA İLK ve ORTA ÖĞRETİM SORUNLARI

8-10 Kasım 2001 ODTÜ "5. Nesilde Cumhuriyet" Ulusal Öğrenci Kongresi Bildirisi

Mimar Sinan Üniversitesi Atatürkçü Düşünce Topluluğu

Biz eğitim olgusunun bir ülkenin geleceğini etkileyen en önemli etken olduğuna inanıyoruz. Amacımız, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan beri eğitim alanında yaptıklarını ve uyguladığı siyaseti anlamaya çalışmaktır. Pek doğaldır ki bunu yaparken birkaç yüzyıl geriye gidip Osmanlı İmparatorluğu ve dönemindeki Avrupa'yı da incelememiz gerekmektedir. Çünkü yaşadığımız sorunların hiçbirisi bugün ortaya çıkmamıştır.

Osmanlı İmparatorluğu kurulduğu 13. yy'dan 15. yy sonlarına kadar gerçekten dünyanın diğer toplumlarına göre bilgiyi ve bilimi çok iyi kullanmıştı. Özellikle Avrupa koyu bir cahilliğin içine dalmışken Osmanlı İmparatorluğu'nda yüksek düzeyde bir eğitimden bahsedilebilirdi. Bu devrin eğitim yapısını oluşturan kurumlar sübyan mektepleri ve medreselerdi. Ağırlıklı olarak dini eğitim verilmesine rağmen bu kurumlar eğitimde; fen, fizik, matematik, geometri gibi müspet bilimleri de kullanmışlar ve Osmanlı eğitiminin, dolayısıyla da hakimiyetinin temellerini atmışlardı. Ayrıca ilk örnekleri 2. Mehmet zamanında görülen Enderun mektepleri Hristiyan çocuklarını devşirerek imparatorluğun ihtiyacı olan yöneticileri yetiştirmeyi amaçlar, medreselerde olmayan meslek derslerine öncelik tanırırdı. Ayrıca Türkçe de okutularak öğrenciler iyice Türkleştirilirdi.

Genel olarak o zamana kadar eğitimde ilerici bir rol oynayan medreseler, daha sonra yukarıda bahsedilen bu bilimleri eğitim programlarından çıkarmış ve gittikçe kendisini bağnazlığa iten bir çıkmaza düşmüşlerdir. Tanzimatla birlikte eğitim kısmen din işi olmaktan çıkmıştır. 1869'da genel eğitim yasası ile ilköğretimde sübyan mektepleri ve rüştiyeler; ortaöğretimde sultaniler, idadiler ve mekteb-i mülkiye ile mahreç-i aklam; yükseköğretimde darülfunun, fen-edebiyat, hukuk, tıbbiye, darülmualimin, bahriye, mühendishane, harbiye, sanayi mektepleri kuruldu. Bu okullarda genelde gayri müslimlerle Türkler dışındaki topluluklardan kimseler devam ediyordu. Türklerin çoğunlukla devam ettiği medreseler ise bu yenileşmeye ayak uyduramamış, bu da açılan yeni okullara devam eden az sayıdaki Türk aydını ile toplum arasında büyük uçurumların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu ikili yapı içinde medrese Tanzimat düşmanlığı yapmış, Damat Sait Paşa rüştiye okullarında harita gösterilmesine karar verdi diye Reşit Paşa'nın idamını istemişti.

Böylece medrese ve modern okullardan çıkan, hayat anlayışları ve eğitimleri farklı iki ayrı nesil imparatorluğun reform yılları boyunca yan yana fakat birbirine düşman olarak yaşamıştı. Bu ikilik ancak Cumhuriyet'in medreseleri kaldırmasıyla son bulmuştur.

Bu dönemlerde Avrupa ise toplumsal gelişmesini tüm hızıyla yaşıyordu. Daha 15. yy'dan başlayarak rönesans ve reform hareketleri sonucu tüm hayatları kilisenin elinde olan Avrupa toplumu silkinmeye başlamış, eğitim ve kültür seferberliği kiliseye karşı tam bir zaferin hazırlayıcısı olmuştur. Bilginin farkına varan Avrupalı, tüm hızla onu geliştirmiş, bilime hakim olmuş, bilim teknolojiyi, teknoloji de üretimi getirmiştir. Doğal olarak teknoloji de üretim de çok yüksek bir refah seviyesine ulaşılmasını sağlamıştır. Tüm bunlara sebep olan şey ise eğitimidir.

Çünkü sanayi devrimi, üretimin eseridir. Üretim teknolojinin, teknoloji bilimin, bilim bilginin ve bilgi de tabii ki eğitimin eseridir. Avrupa bu gelişmeleri fenne, matematiğe, fiziğe, tıbbı borçluydu. Oysa Osmanlı İmparatorluğu'nda aynı dönemde medreseler bu bilimleri dışlıyorlardı. Avrupa müthiş bir hızla değişirken, Osmanlı da aynı hızda değişiyordu. Aradaki fark ise Avrupa'nın ilerlemesi, Osmanlı'nın ise geriye doğru gitmesiydi.

Eğitimi oldukça körelen Osmanlı İmparatorluğu'nda milli mücadele dönemlerine gelindiğinde toplumun %80'i okuma yazma bilmiyordu. T.B.M.M hükümeti kurtuluş mücadelesini başarıyla tamamladıktan sonra her konuya olduğu gibi eğitime de büyük önem verdi. Zira genç Cumhuriyet'in ve Mustafa Kemal Atatürk'ün amacı ve kaygısı, "*Fikri hür, vicdanı hür, irfanı hür*" nesiller yetiştirmekti. Bu amaçla toplumu geri bıraktıran köhne eğitim sistemi ve kurumları artarda tarihe gömülmüştür.

2 Mayıs 1920'de T.B.M.M Eğitim Bakanlığı'nı kurar. 3 Mart 1924'te halifelik ve evkaf vekaleti kaldırılarak öğretim birliği yasası çıkarılır. Böylece din eğitiminin yerini laik eğitim almış,

medreseler kaldırılmış, laik esaslara göre düzenlenen eğitim hayatında karma eğitim sistemi esas alınmıştır. Okul programları değiştirilmiş, 1939'da toplanan ilk maarif şurası tek kitap usulünü kabul etmiştir. Öğretim Birliği Yasası Türk vatandaşının geri ve batıl akide ve fikirlerin etkisi altında yetişmelerinin önüne set çekmiştir.

Türk devriminin ve onun düşünürü, mimarı, mühendisi olan Atatürk'ün ulu amacı; çağdaş, uygar insanlığın onurlu, gelişen bir parçası olabilmek ve öyle kalabilmek için bilimsel bir zorunluluk olarak "ulusal, demokratik bir sivil toplum" çerçevesinde biçimlenip örgütlenmektir. Dolayısıyla ulusal, demokratik bir sivil toplum ve çağdaş, uygar insanlığın bir parçası olabilmeyin ön şartı; gelişkin, ileri bir eğitim sistemiydi. Türk devrimi bu yolda fertlere ve topluma ileri bir eğitim verme savaşını olanca gücüyle sürdürmüş, çok ciddi çalışmalar yapmıştır. Köy enstitüleri, halkevleri, halkodaları eğitimi toplumun her köşesine taşıyabilmenin ürünü, halk için halkla beraber düşüncesinin somut örnekleriydiler.

Köy enstitüsü sistemi Türkiye gerçeklerini dikkate alan ve buna göre oluşturulan bir sistemdir. Bu nedenle, ihmal edilmiş köy halkının tüm eğitim sorunlarını ele almıştır. Çocukların, gençlerin, yetişkinlerin eğitim sorunlarını; köyde yaşayanların ilk, orta, lise ve yüksek öğretim sorunlarını ele almıştır.

İlk olarak İzmir (Kızıçullu), Eskişehir (Mahmudiye), Trakya (Kepirtepe) ve Kastamonu (Gülköy) enstitüleri açıldı. 7 Temmuz 1939 tarih ve 3704 sayılı yasa ile "köy öğretmen kursları ve köy öğretmen okullarının" yönetimi yeniden düzenleniyordu. Yeni amaç şöyle belirlenmişti: "Öğretmensiz bulunan 35 bin Türk köyüne öğretmen, eğitmen, demirci, dülgere, yapıcı, kooperatifçi ve tarımsal kültürü ileri adamlar yetiştirmek". Bu insanların nitelikleri şunlar olacaktı:

Türk köylüsü olmak, köyde doğmak, büyümek, köy okulunda okumuş üstün zekalı olmak. Ve bu kurumdan çıktıktan sonra, mutlaka köyde köy için, köylüler için çalışmak.

Pek doğal olarak her devrim bir karşı devrimi doğurur. Bu kural ne yazık ki, bizim ülkemizde de işlemiş ve köy enstitüleri, halkevleri, halkodaları gibi değerli eğitim yerleri kapatılarak Osmanlı'nın son dönemlerindeki eğitim çarpıklıkları, açmazları ve beceriksizlikleri eğitim politikamıza hakim olmuştur.

MSÜ ADT olarak eğitsel sorunlara ilişkin görüşlerimiz:

Her şeyden önce eğitimin bilimsel bir temele dayandırılması gereklidir.

Daha çağın başlarında, bilgi çağı olarak nitelendirilen çağımızın temel özelliklerini doğru saptayarak, eğitim sistemimizi buna göre yönlendirmeliyiz. Öncelikle, bilimsel ve teknolojik gelişmelerin şaşırtıcı boyutlara ulaştığı çağımızda, giderek ivme kazanan gerici akımların tırmanışını engellemeliyiz.

Eğitim, üretici ve ekonomik yaşamda başarılı olacak insanlar yetiştirmeye yönelik olmalıdır. Özellikle ortaöğretimde eğitimin odağına öğrencinin bireysel ilgi ve çabası konmalıdır.

Eğitim kurumlarında okuyabilmeyi varsıl olma temeline dayandıran uygulamaya son verilmeli, yetenekli ama yoksul çocukların hepsini okuyabilmesi için her türlü önlem alınmalıdır.

Ezbere dayalı bilgi biriktirmek anlamına gelen eğitim-öğretim yerine bellenilmesini değil, düşünmesini öğreten; düşünüp sorgulayan; gerçeği arayan, bilgi üretebilen, ürettiği bilgileri kullanabilen; insan haklarına, evrensel ve ulusal değerlere saygılı, bağımsızlıkçı bireyler yetiştirecek uygulama gerçekleştirilmelidir.

Köy çocuklarının eğitimi köy enstitüsü sistemindeki yapılanmaya benzer bir yapılanmaya göre çözülmelidir.

Eğitim tamamen ulusal değerlere dönük olmalıdır. Ulusal olmayan bir eğitim modeli o ulusun yıkım nedenidir.

Eğitim olgusunu salt bilgi aktarmacılığından öte toplumsal değişimi sağlayacak bir araç olarak kullanmalıyız. Yani eğitimin toplumda reformist bir işlevi olmalıdır. Geniş halk yığınlarının eğitilebilme olanağı bulduğu halkevlerinin açılması, bu işlevin geçmişteki izdüşümünü oluşturmaktadır.

Öğretmenlerimizin kişisel tavır ve davranışları ulusun yazgısıyla doğrudan ilgili olduğundan, onların çağdaş kimlikleri gelecek açısından çok önem taşır. Bu yüzden özellikle ortaöğretim

öğretmenlerinin, Kemalizm dışında hiçbir ideoloji ile ilgilerinin bulunmaması gerekir. Çünkü ortaöğretim yılları, öğrencilerin büyük bölümünün karakterlerinin oluşum yıllarına rastlamaktadır. Bunun yanı sıra öğretmenlerimizin iyi bir eğitimden geçmiş olmaları, sağlıklı bir pedagoji eğitimi almaları gerekir.

İlköğretim ve ortaöğretimde eğitim, siyasetten tamamen arındırılmalıdır. Okullarımızda siyasal gruplar, çeteler kurulmasına izin verilmemelidir. Son yıllarda ülkücülerin yanı sıra Fethullahçılar da öğrencilerin beyinlerini ta 4. 5. sınıflardan itibaren yıkamaya başlamışlardır. Bu Türkiye'nin geleceği açısından bir felaket habercisidir. Acaba Fethullahçıların dersanelerine inanılmaz yüksek meblağlarda yatırım yapmalarının nedeni nedir? Eğitim, eğitimcinin isteğine göre, bir ülkenin geleceğini aydınlayabileceği gibi ülkeyi sistemli bir şekilde yokoluşa da sürükleyebilir. Fethullah Gülen'in amacı gençliği eğitim yoluyla ele geçirip kendi çıkarları doğrultusunda kullanmaktır. Bugün sağlık, güvenlik ve eğitim alanında kilit mevkieilerde maalesef büyük ölçüde Fethullah Gülen yandaşları var. Eğitimci gençliği istediği gibi yönlendirebilir; bu yüzden önemli olan ulusal eğitimi, denetimli ve topluma yararlı bir şekilde uygulayabilmektir.

Yıllık devlet bütçesinde eğitime ayrılan oran %3 ten %25'lere çıkarılmalı, amacına uygun olarak kullanılmalı ve okullara dengeli dağıtılmalıdır.

Özellikle ilköğretimde branş öğretmeni açığının kapatılması ve okullara atanan öğretmenlerin kendi branşlarında göreve başlamaları gerekmektedir. Örneğin matematik branşında öğretmenlik eğitimi alan birinin sınıf öğretmeni olarak atanmaması gerekmektedir.

Her alanda denetim aksaklıkları yaşayan Türkiye, ne yazık ki eğitimde de aynı sorunları yaşıyor. Milli Eğitim Bakanlığı'nın görevlendirdiği müfettişler, okulların sadece parasal konularıyla ilgilenmemeli, asıl görevlerini yani eğitimin nasıl yürüdüğünü denetlemelidir.

Sicil amirine tam yetki verilmeli. Öğretmen görevini tam olarak yapmadığı zaman sicil amiri hiçbir siyasal baskıya maruz kalmadan öğretmeni disipline edebilmelidir.

Görerek -yaparak- yaşayarak öğrenmenin tam olarak yaşama geçirilebilmesi için her okula mutlaka bir fen bilimleri laboratuvarı kazandırılmalıdır.

Ve yine her okula bilgi çağının anahtarı bilgisayar teknolojisinin uygulamalı olarak gösterilebileceği, bilgiye anında ulaşılabilen bir internet ortamı, bir bilgisayar laboratuvarı kazandırılması gerektiğine inanıyoruz.

İlköğretim ve ortaöğretim her okulda mutlaka rehberlik danışma servisleri kurulmalıdır. Eğitimcilerin maaşlarını günün şartlarına göre iyileştirip akıllarından ekonomik sorunları silip atmak gerekir ki eğitimci kendini tam anlamıyla eğitim ve öğretime verebilsin.

2001 Türkiye'sinde mevcut sorunların ülkeyi bir çıkmaza sürüklediği açıkça görülmekte, yaşananların yıllardır kitaplarda okuduğumuz Osmanlı Devleti'nin çöküş devrinden farksızlığı ise insanları umutsuzluğun esaretine mahkum etmektedir. Unutulmaması gereken bir gerçek de şariat ve faşizmin beslendiği ana kaynak "umutsuzluğun" ta kendisidir.

Şu an ülkemizde tartışılan her türlü sorunun temelinde eğitim sorunları yatmaktadır. Bu sorunlar aşılamayacak sorunlar değildir, yeter ki bizler eğitim işini ciddiye alarak, sorunları çözmekte kararlı olalım.

Kemalist ilkeler doğrultusunda yeniden düzenlenmiş bir eğitim sistemi ve çağdaşlaşmayı, çağdaş insan yetiştirmeyi amaç edinmiş eğitim politikaları, Türkiye'yi geleceğe en iyi şekilde hazırlayacaktır.